

Väljaandja:	Vabariigi Valitsus
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.07.2014
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	04.10.2017
Avaldamismärge:	RT I, 26.06.2014, 4

Bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ja nende toimingute tasustamise kord

Vastu võetud 19.06.2014 nr 88

Määrus kehtestatakse [korrakaitseaduse](#) § 40 lõike 5 ja § 41 lõike 15 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Mõisted

Määruses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) volitatud isik – tervishoiutöötaja või riikliku ekspertiisiasutuse meditsiinilise haridusega töötaja, kellel on õigus võtta analüüsimiseks vere- või uriiniproovi või osaleda selleks vajalike toimingute tegemises, samuti politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan, kellel on õigus võtta uriiniproovi indikaatorvahendiga kontrollimiseks ning indikaatorvahendi positiivse näidu korral proovi uuringuks edastamiseks vajalike toimingute tegemiseks;
- 2) saatekiri – määruse lisas esitatud vormi kohaselt koostatud dokument, kuhu märgitakse andmed vere- või uriiniproovi võtmise ja selle analüüsimiseks edastamise ning riiklikus ekspertiisiasutuses tehtud analüüsi tulemuste kohta, samuti hinnang isikul narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamisest põhjustatud joobeseisundi olemasolu või puudumise kohta;
- 3) uuring – proovimaterjali analüüsimine isiku organismis leiduda võiva alkoholi (üldjuhul analüüsitakse verd) või narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine (üldjuhul analüüsitakse uriini) liigi ja vajaduse korral koguse kindlakstegemiseks;
- 4) prooviandja – isik, kellelt võetakse vere- või uriiniproov;
- 5) proovimaterjal – isikult prooviks võetav veri või uriin;
- 6) katsut – vereproovi uuringuks kasutatav vaakum-plastnõu.

§ 2. Isiku identifitseerimine

(1) Enne proovimaterjali võtmist tuvastatakse prooviandja isikusamasus isikut tõendava dokumendi alusel või muul usaldusväärsel viisil. Kui isiku nimi ei ole teada, kasutatakse proovinõu märgistamiseks ja saatekirja täitmiseks:

- 1) ametiisiku poolt prooviandja kohta antud informatsiooni;
- 2) kiirabikaardi või patsiendikaardi numbrit, kui tegemist on liiklusõnnetuses osalenud isikuga, kes on toimetatud tervishoiuteenuse osutaja juurde vältimatu arstiabi saamiseks.

(2) Ametiisik võib taotleda proovimaterjali kuuluvuse tuvastamist DNA-uuringuga.

§ 3. Proovivõtmise vahendid

(1) Vereproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) NaF-K-oksalaati sisaldav vähemalt 5 ml mahuga katsut;
- 2) katsutiga ühilduvad ja veeni diameetrile vastavad veenipunktsiooninõelad;
- 3) veenipunktsiooninõela hoidja;
- 4) žgutt;
- 5) alkoholivaba desinfitseerimisvahend;
- 6) punktsioonihava tampoon;
- 7) haavaplaaster;
- 8) latekskindad;
- 9) nuuskpiiritus;

10) veekindel marker.

(2) Uriiniproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) 50 ml mahuga läbipaistev lekkimiskindel uriinitops, millel on keeratav turvaribaga kork;
- 2) vedelkristall- või vahetatavate otstega digitermomeeter;
- 3) veekindel marker.

§ 4. Proovivõtmise ruum

(1) Vereproovi võib võtta tervishoiuteenuse osutaja või riikliku ekspertiisiasutuse vastuvõtukabinetis või protseduuride ruumis või spetsiaalses vereproovi võtmiseks kohandatud ruumis.

(2) Uriiniproovi võib võtta tualettruumis või mõnes muus proovivõtmiseks kohandatud ruumis, mis peab vastama järgmistele nõuetele:

- 1) ruum on puhas, hästi valgustatud ja seestpoolt mittelukustatud;
- 2) ruumis ei ole veallikaid, seepi, desinfitseerivaid ega muid puhastusvahendeid, et vältida proovimaterjali võltsimist;
- 3) ruumis olevasse WC-potti ja loputuskasti on lisatud proovimaterjali võltsimise vältimiseks vees lahustuvat sinist värvainet;
- 4) kui uriiniproovi ei võeta tualettruumis, vaid mõnes muus proovivõtmiseks kohandatud ruumis, peab prooviandjal olema võimalus kasutada anumat urineerimise jätkamiseks pärast proovi andmist;
- 5) kui proovi ei ole võimalik võtta nõuetele vastavas ruumis või kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali, võetakse proov kas volitatud isiku või ametiisiku või mõlema otsese jälgimise all. Jälgiv ametiisik või indikaatorvahendiga kontrolli teostav volitatud isik peab olema prooviandjaga samast soost.

(3) Proovivõtmise ruumile on juurdepääs ainult selleks volitatud isikutele. Ametiisik võib ruumi valdajalt nõuda proovivõtmise ruumi tingimustele vastavuse tõendamist.

2. peatükk Proovi võtmine

§ 5. Vereproovi võtmine

(1) Prooviandjat teavitatakse tema õigusest istuda vahetult enne vereproovi võtmist proovivõtmise ruumis. Prooviandja soovil antakse talle võimalus istuda kuni 15 minutit.

(2) Vereproovi võtab volitatud isik.

(3) Katsut peab vereproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

(4) Vereproov võetakse käe küünarvarre või labakäe veenidest. Kui proovi võtmine ebaõnnestub, võetakse veri teise käe küünarvarre või labakäe veenidest. Kui ka uue proovi võtmine ebaõnnestub, võib punkteerida labajala veeni. Kui proovi võtmine ebaõnnestub ka pärast käesolevas lõikes nimetatud toiminguid, loobub volitatud isik proovi võtmisest. Ebaõnnestunud proovivõtmine märgitakse saatekirja.

(5) Lõigete 1 ja 3 nõudeid ei kohaldata, kui prooviandja on liiklusõnnetuses osalenud isik, kes on toimetatud tervishoiuteenuse osutaja juurde vältimatu arstiabi saamiseks.

§ 6. Uriiniproovi võtmine

(1) Proovivõtmise ruumis ei tohi viibida kõrvalisi isikuid.

(2) Proovivõtmise ruumi on keelatud kaasa võtta üleriideid, kotte ja muid esemeid, millega on võimalik võltsida proovimaterjali või varjata võltsimiseks kasutatavaid vahendeid.

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;
- 2) volitatud isik annab kinnastatult prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise ruumi ja jälgib, et prooviandja ei pääseks veeallika juurde;
- 3) kui prooviandja ei ole suuteline urineerima, antakse talle uriini tekke soodustamiseks juua vett;
- 4) pärast uriinitopsi täitumist vajalikus koguses proovimaterjaliga võtab volitatud isik uriinitopsi prooviandjalt vahetult vastu;
- 5) volitatud isik markeerib uriinitopsi märgumiskindla sildi või veekindla markeriga.

(4) Volitatud isik märgib saatekirja prooviandja ebatavalise käitumise ja muud ilmingud ning proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustatakse prooviandjat uuesti uriiniproovi andma.

(5) Kui prooviandja ei ole terviseseisundi tõttu võimeline urineerima, võtab uriiniproovi kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registreeritud tervishoiutöötaja. Sellisel juhul ei kohaldata lõike 3 punktide 1–4 nõudeid.

(6) Uriiniproovi ebaõnnestunud võtmine märgitakse saatekirja.

(7) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

§ 7. Uriiniproovi võtmine otsese jälgimise all

(1) Uriiniproovi võtmist jälgitakse otse juhul, kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali.

(2) Prooviandjat informeeritakse tema otsesest jälgimisest.

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;
- 2) volitatud isik annab kinnastatult prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise ruumi ja jälgib, et prooviandja ei pääseks veeallika juurde;
- 3) volitatud isik siseneb koos prooviandjaga proovivõtmise ruumi ja jälgib, et isik urineeriks uriinitopsi;
- 4) volitatud isik võtab uriinitopsi pärast vajalikus koguses proovimaterjaliga täitumist prooviandjalt vahetult vastu.

(4) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

§ 8. Uriini omaduste hindamine

(1) Uriinitops peab olema 1/2 kuni 2/3 ulatuses uriiniga täidetud. Väiksema koguse korral kohustatakse prooviandjat urineerima korduvalt kuni vajaliku koguse proovimaterjali kogunemiseni.

(2) Volitatud isik hindab uriini värvust ja välimust ning vajaduse korral märgib oma tähelepanekud saatekirja.

(3) Proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustab proovivõtja prooviandjat uuesti uriini koguma ja see märgitakse saatekirja. Kui proovimaterjali võltsimise kahtlus tekib uriiniproovi vabatahtliku andmise korral, toimetatakse prooviandja uriiniproovi võtmiseks tervishoiuteenuse osutaja juurde või riiklikusse ekspertiisiasutusse.

§ 9. Sunni kasutamine

(1) Vere- või uriiniproovi võtmise tagamiseks on ametiisikul korrakaitseaduse § 40 lõike 2 ja § 41 lõike 10 alusel õigus kasutada prooviandja suhtes vahetut sundi nii kaua, kui see on proovimaterjali saamiseks vältimatu.

(2) Sunni kasutamisel tuleb hoiduda isiku või temalt proovi võtmist takistava asja kahjustamisest suuremal määral, kui see on konkreetset juhul vältimatu.

(3) Ametiisik peab hoiatama prooviandjat sunni kasutamise kavatsusest ja andma talle 5–15 minutit aega, et kaaluda vastupanust loobumist ja proovi vabatahtlikku andmist.

(4) Vahetu sunnina võib ametiisik proovi võtmise ajal prooviandjat kinni hoida, kasutades selleks füüsilist jõudu või erivahendit.

(5) Erivahendina võib ametiisik kasutada käeraudu, jalaraudu või sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu prooviandja elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta suurt füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

(6) Sunni kasutamisel võib uriiniproovi võtta kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registrisse kantud tervishoiutöötaja.

(7) Proovi võtmiseks sunniga koostab ametiisik menetlusvajadusest lähtudes kas määruse või protokoll, milles märgitakse:

- 1) kellelt proov võetakse;
- 2) proovimaterjali liik;
- 3) proovi võtmise põhjendus;
- 4) füüsilise jõu või erivahendi kasutamine ja sunni kohaldamise kestus;
- 5) sunni kohaldaja ees- ja perekonnanimi, ametinimetus, telefoninumber ja elektronposti aadress.

§ 10. Katsuti ja uriinitopsi sulgemine, pitseerimine ja märgistamine

(1) Volitatud isik markeerib vereproovi sisaldava katsuti märgumiskindla sildi või veekindla markeriga ja paneb seejärel ühekordselt suletava korgiga konteinerisse. Konteinerile kleebitakse konteinerit ja korki ühendav silt, millele võetakse prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine või tervises seisundi tõttu allkirja mitteandmine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel annab allkirja volitatud isik.

(2) Uriinitopsi sulgeb volitatud isik, keerates kaane kinni turvariba sulgumiseni.

(3) Volitatud isik markeerib uriinitopsi märgumiskindla sildi või veekindla markeriga. Üle uriinitopsi kaane kleebitakse turvariba, millele võetakse prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine või tervises seisundi tõttu allkirja mitteandmine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel annab uriinitopsile allkirja volitatud isik.

§ 11. Proovide võtmine ekspertiisiasutuses

(1) Ekspertiisiasutusse saab isiku toimetada temalt proovi võtmiseks tööpäeval kella 8.00–16.00.

(2) Ekspertiisiasutuses võetakse proove järgmistes asukohtades:

- 1) Põhja-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Narva mnt 46, 10150 Tallinn;
- 2) Lõuna-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ravila 19, 50411 Tartu;
- 3) Ida-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ravi 10c, 30322 Kohtla-Järve;
- 4) Lääne-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ristiku 1, 80010 Pärnu.

3. peatükk

Proovimaterjali uuringuks edastamine ja säilitamine

§ 12. Proovimaterjali pakendamine laborisse saatmiseks ja saatedokumentide täitmine

(1) Volitatud isik täidab saatekirja lõplikult pärast proovinõu märgistamist.

(2) Saatekirja tuleb märkida:

- 1) prooviandja ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg;
- 2) proovi võtmist taotlenud ametiisiku nimi ja allkiri;
- 3) proovi võtmise kuupäev ja kellaaeg;
- 4) proovi võtva asutuse nimetus;
- 5) määratav alkohol, narkootiline või psühhotroopne aine;
- 6) proovimaterjali nimetus;
- 7) volitatud isiku või ametiisiku poolt täheldatud proovimaterjali võltsimisele viitav prooviandja ebatavaline käitumine, proovimaterjali välimus ja muud lõppuuringu hindamiseks olulised asjaolud;
- 8) proovi võtmise viis ja tingimused;
- 9) tervises seisundi kirjelduse protokoll olemasolu;
- 10) volitatud isiku nimi, allkiri ja telefoninumber.

(3) Proovinõu koos saatekirjaga asetatakse veoks ettenähtud turvakotti või ümbriku, mis seejärel suletakse.

(4) Saatekirja koopia jäetakse proovimaterjali võtvasse asutusse.

§ 13. Vereproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

(1) Vereproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse esimesel võimalusel.

(2) Kui vereproov saadetakse laborisse nelja tunni jooksul pärast võtmist, võib proovi hoida kuni saatmiseni toatemperatuuril.

(3) Kui vereproovi ei ole võimalik nelja tunni jooksul pärast selle võtmist laborisse saata, säilitatakse seda temperatuuril +2 kuni +8 °C ainult volitatud isikutele juurdepääsetavas lukustatavas ruumis asuvas külmikus.

§ 14. Uriiniproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

(1) Uriiniproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse 24 tunni jooksul.

(2) Kui uriiniproovi ei ole võimalik 24 tunni jooksul laborisse saata, säilitatakse seda temperatuuril +2 kuni +8 °C ainult volitatud isikutele juurdepääsetavas lukustatavas ruumis asuvas külmikus.

§ 15. Proovimaterjali toimetamine laborisse

(1) Kui vere- või uriiniproov võetakse tervishoiuteenuse osutaja juures, korraldab asutus proovimaterjali toimetamise riiklikku ekspertiisiasutusse.

(2) Kui vere- või uriiniproov võetakse riiklikus ekspertiisiasutuses, vormistab ametiisik saatekirja, kuid jätab proovimaterjali ekspertiisiasutusse, kust see toimetatakse edasi laborisse.

(3) Kui vereproov võetakse liiklusõnnetuses osalenud isikult tema toimetamisel vältimatu arstiabi saamiseks tervishoiuteenuse osutaja juurde, vormistab ametiisik saatekirja sündmuskohal või esitab nõude vereproovi võtmiseks tervishoiuteenuse osutajale telefoni teel. Telefoni teel esitatud nõue vormistatakse kirjalikult hiljemalt järgmisel tööpäeval nõude esitamisest arvates.

§ 16. Proovimaterjalide säilitamine tervishoiuteenuse osutaja juures

(1) Vere- ja uriiniproove, mida võidakse vajada süüteomenetluse tõendusmaterjalina ja mida ei ole saadetud riiklikku ekspertiisiasutusse, säilitatakse proovi võtnud tervishoiuteenuse osutaja lukustatavas sügavkülmutikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmutikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.

(2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ või madalamal temperatuuril üks aasta või kuni ametiisiku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

4. peatükk

Uuringu tegemine, uuringu tulemustest teavitamine ja proovimaterjali säilitamine ekspertiisiasutuses

§ 17. Uuringu tegemise alused

(1) Uuringu tegemisel kasutatakse riikliku ekspertiisiasutuse vastavat liiki kohtuekspertiisi meetodeid ja kinnitatud meetodikat.

(2) Kinnitamata meetoodika kasutamise korral protokollitakse analüüsi käik saatekirja või ekspertiisiakti lisas.

(3) Uuring tehakse isiku organismis leiduda võiva alkoholi kindlakstegemiseks kümne tööpäeva jooksul ja narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine kindlakstegemiseks 20 tööpäeva jooksul uuringumaterjali ekspertiisiasutusse saabumise päevast arvates. Tähtaja ületamise korral teatatakse ametiisikule elektrooniliselt või telefoni teel tähtaja ületamise põhjus ja uuringu valmimise reaalne tähtaeg.

§ 18. Uuringu dokumenteerimine

(1) Uuringud registreeritakse riikliku ekspertiisiasutuse asjaajamiskorra kohaselt.

(2) Uuringu tulemused vormistab uuringu tegija saatekirja vastavas osas. Ekspertiisi tegemise korral vormistatakse uuringu tulemused ekspertiisiaktiga.

(3) Uuringu käiku kirjeldatakse katseprotokollis või muus asutuse dokumendis, kinnitamata meetoodika kasutamise korral lisatakse selle koopia saatekirjale või ekspertiisiaktile.

(4) Ekspertiisiaktile lisatakse õiend uuringu maksumuse kohta.

§ 19. Uuringu tulemustest teavitamine

(1) Saatekiri või ekspertiisiakt saadetakse uuringu valmimise päeval või hiljemalt sellele järgneval tööpäeval ametiisikule, kes tutvustab uuringu tulemusi isikule esimesel võimalusel. Saatekirja ja ekspertiisiakti koopiat säilitatakse ekspertiisiasutuses asutuse asjaajamiskorra kohaselt.

(2) Saatekirja, ekspertiisiakti ja selle lisa koopia väljastatakse prooviandja, isiku esindaja, ametiisiku, prokuratuuri või kohtu nõudmisel.

§ 20. Proovimaterjali säilitamine ekspertiisiasutuses

(1) Käesoleva korra alusel riiklikku ekspertiisiasutusse saadetud ning uuringu tegemisest järele jäänud vere- ja uriiniproove säilitatakse lukustatavas sügavkülmutikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmutikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.

(2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ või madalamal temperatuuril üks aasta või kuni ametiisiku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

5. peatükk

Toimingu eest tasumine

§ 21. Tervishoiuteenuse osutajale toimingute eest tasumine

(1) Bioloogilise vedeliku proovi võtmiseks kohustatud tervishoiuteenuse osutajaks on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 55 lõike 1 alusel kehtestatud määruuses nimetatud tervishoiuteenuse osutaja, kellele tasutakse vereproovi võtmise eest vastavalt kohtuekspertiisiseaduse § 27¹⁰ lõike 1 punktis 3 sätestatud

hinnale. Tervishoiuteenuse osutaja poolt bioloogilise vedeliku proovi võtmise eest tasutakse vastavalt kohtuekspertiisiseaduse § 27¹⁰ lõike 1 punktides 3 ja 4 sätestatud hindadele.

(2) Korrakaitseorgan võib lõikes 1 nimetatata tervishoiuteenuse osutajaga sõlmida bioloogilise vedeliku proovi võtmiseks, säilitamiseks ja riiklikku ekspertiisiasutusse edastamiseks halduslepingu, milles nähakse ette vastutus, tasu suurus ja tasu maksmise kord.

(3) Kui proovi võtmist, säilitamist ja edastamist tellival asutusel ei ole tervishoiuteenuse osutajaga kehtivat lepingut, tasub asutus osutatud teenuste eest 30 kalendripäeva jooksul tervishoiuteenuse osutaja kehtestatud hinnakirja alusel, kuid mitte suuremas summas, kui on Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus kehtestatud sama teenuse või selle puudumise korral olemuselt kõige lähedasema teenuse piirhind.

§ 22. Riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest tasumine

(1) Proovi võtmise, säilitamise ja edastamise tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest kohtuekspertiisiseadusega kehtestatud hinnakirja alusel.

(2) Proovi võtmise, säilitamise ja edastamise tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele koondarve alusel üks kord kuus.

§ 23. Uuringu kulude kandmine

Joobeseisundi tuvastamise uuringu kulud kantakse menetluskuludesse ja nõutakse sisse või jäetakse sisse nõudmata menetlusseadustes ettenähtud korras.

§ 24. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2014.a.

Urve Tiidus
Kultuuriminister peaministri ülesannetes

Andres Anvelt
Justiitsminister

Heiki Loot
Riigisekretär

[Lisa](#) Joobeseisundi tuvastamise saatekiri